

Державне управління

УДК 316.43

Гіхонк Алла Юріївна

викладач кафедри режисури

Харківська державна академія культури;

директор

КЗК "Харківський муніципальний культурний центр"

Gikhonk Alla

Lecteur of the Stage Directing Department

Kharkiv State Academy of Culture;

Director of the

Communal Cultural Institution "Kharkiv Municipal Cultural Center"

**ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ
CULTURE DEVELOPMENT POLICY OF UKRAINE UNDER
CONDITIONS OF HYBRID THREATS**

***Анотація.** У статті розглянуто основні проблеми розвитку культури України в умовах відкритої збройної агресії та шляхи відновлення та позитивного розвитку культурної політики держави.*

***Ключові слова:** гібридні загрози, культура, глобалізація, мистецька діяльність, мистецька освіта.*

***Summary.** The article examines the main problems of cultural development of Ukraine in the conditions of open armed aggression and ways of restoration and positive development of the state's cultural policy.*

***Key words:** hybrid threats, culture, globalization, artistic activity, artistic education.*

Воєнні процеси, що відбуваються в Україні належать до форми війни, яку називають "гібридною", оскільки в процесі військових дій широко використовуються невійськові елементи, такі як політичні, економічні, гуманітарні [1]. Гібридні війни, за загальним визначенням, це вид ворожих дій, у якому атакуюча сторона не вдається до класичного виключно збройного вторгнення, а комбінує превентивні операції, саботаж, кібервійну, інформаційну війну тощо.

Починаючи з лютого 2022 року ми спостерігаємо загострення конфлікту, що призвело до активних бойових дій по всій території країни, та разом з тим можемо спостерігати усі методи ведення гібридної війни в активній стадії. Станом на травень 2022 р. в областях України зафіксовано пошкодження понад 400 закладів культури та освіти сфери культури (інформація постійно уточнюється та оновлюється). Через активні бойові дії, а також тимчасову окупацію територій, виявити усі пошкодження та руйнування закладів культури та закладів освіти сфери культури неможливо. Внаслідок війни сфера культури через відтік кадрів втратила не тільки матеріально-технічну базу, а й високопрофесійний кадровий ресурс.

На фоні відкритої збройної агресії мистецька діяльність зазнає значних трансформацій. Актуальні запити суспільства: зміни напрямку репертуарної політики закладів культури; відновлення пошкодженої інфраструктури сфери культури та мистецької освіти; обмеження роботи закладів культури та мистецької освіти; збереження національної ідентичності; розширення культурного простору, створення високоякісного україномовного національного культурного продукту, як засобу соціальної адаптації та психоемоційної підтримки. Відтак виникає необхідність розробки особливих культурних продуктів, що потребують окремого фінансування та створення умов повноцінного збереження та функціонування творчих команд.

Через війну ми можемо спостерігати низьку управлінську та інституційну спроможність закладів культури. На тлі вимушеного збільшення державного фінансування військового сектору відчувається нестача підтримки з державного бюджету культурного сектору. Слід зазначити, що в умовах обмеженості державного та територіального фінансування яскраво висвітлена проблема слабкої співпраці та партнерства українських мистецьких закладів, суб'єктів діяльності у сфері культури, окремих митців із міжнародними партнерами, донорами, меценатами і спонсорами, що стає на перешкоді переорієнтуванню роботи закладів до нових реалій, залучення додаткових джерел фінансування. Складність ситуації посилюється й тим, що останні декілька десятиліть сфера культури фінансувалася за залишковим принципом.

Питання розвитку культури як сектору економіки є порівняно новою сферою крос-секторальних культурно-економічних досліджень, яка активно розвивається. Про те одним із дієвих механізмів вирішення проблем фінансування сектору стає дедалі зростаючі можливості участі у широкому спектрі проєктів міжнародної технічної допомоги та грантової підтримки, що реалізується сьогодні в Україні. Такі проєкти дозволяють залучити нові практики культурного менеджменту, побудувати крос-секторальні зв'язки, знайти цікавих партнерів, оновити інфраструктуру, провести модернізацію об'єктів, створити нові робочі місця [5]. Інтенсивний розвиток партнерських зв'язків України із міжнародними організаціями-донорами збільшує обсяг фінансування на актуальні євроінтеграційні культурні проєкти. На заміну питанню, де знайти додаткові кошти, приходять питання, як скористатися новими можливостями.

23 червня 2022 року було ухвалене історичне рішення, про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Статус кандидата відкриває можливість отримання фінансової допомоги. Така допомога може надаватись через гранти, інвестиції або як технічна допомога. Кандидатство

також відкриває для України участь у програмах та ініціативах Євросоюзу в тому числі у сфері культури та мистецтва.

Євроінтегроване розуміння функцій та ролі культури, виходить за межі бачення як чистого мистецтва що знаходиться поза політикою, естетичних і духовних пошуків митця як окремої особистості поза національною ідентичністю, збереження та плекання фольклорних традицій. Культура нині розглядається як один із потужних рушіїв соціального та економічного розвитку [3]. Сьогодні культура розглядається як повноцінний сегмент регіонального розвитку та політичних інновацій. Культурі під силу вирішувати питання економічного зростання і проблеми зайнятості населення.

Політика України в сфері культури лише стає на шлях євроінтеграції, модернізації, цифровізації та формує тенденції розвитку відновлення культури та інформаційної політики України від наслідків війни [4]. Відчувається гостра необхідність продовжувати реформи в сфері мистецької освіти, зокрема, переглянути та оновити зміст вищої мистецької освіти, досягнути необхідності перекваліфікації працівників у сфері культури, освоєння новітніх навичок та технологій проєктного менеджменту в сфері культури, основ грантрайтингу, осмислення культури, як сфери економічної діяльності задля впровадження їх в процес надання якісних та доступних культурних послуг населенню та для формування нового керівного та художньо-артистичного кадрового резерву, що відповідатиме вимогам до створення нового конкурентоспроможного культурного продукту, пошуку нових джерел та шляхів розвитку культури.

Культурний активізм досі залишається відправною точкою в мобілізації місцевих громад, їхнього сталого розвитку і зміцнення засад демократії. Цей активізм сприяв подоланню психологічних та емоційних травм, пов'язаних з війною, та усталених стереотипів. Про те цей активізм потребує підтримки з боку держави та органів публічної влади на місцях.

Література

1. Бебик В. М. Теоретичні та праксеологічні засади гібридних війн. *Гібридна війна: сутність, виклики та загрози: зб. матер. круглого столу (Київ, 8 липня 2021 р.). [Електронне видання]*. Київ : НА СБУ, 2021. 189 с.
2. Економічна привабливість української культури. Аналітична доповідь. К. : ФОП Лопатіна О. О., 2019. 112 с.
3. Програма діяльності кабінету міністрів, червень 2020 року. Кабінет міністрів України. С. 89-93.
4. Пропозиції Робочої групи "Культура та інформаційна політика" при Національній раді з відновлення України від наслідків війни до Плану відновлення України. Липень 2022. Національна рада з відновлення України від наслідків війни. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf>
5. Основи грантрайтингу та управління проектами в публічній сфері : метод. рек. для органів влади та недерж. орг-цій / Авт. кол. : В.В. Белявцева, А.І. Гнатенко, О.С. Зінченко та ін. ; за заг. ред. О.В Кулініча. Харків : Золоті сторінки, 2017. 148 с.